

עימות

בנובלה מה שנותר לכם מאת המספר הפלסטיני **רסאן כנפאני**, שראתה אור בתרגום לעברית בספר גברים בשמש, מצוי תיאור העימות בין הפליט הפלסטיני הצעיר לבין שבויו, החייל הישראלי:

"...בתוך המרחבים העצומים ישבו כצללים דמוניים אשר רק להבטיכון מפרד ביניהם, כאילו רוח-המוות הצוננת מרחפת סביבם והם מצפים לרגע האמת אשר דומה כי רחוק היה מכתפיהם הקרובים כל-כך זה לזה. דומה כי גורל מזור ואולי אף מיקרי זימן אותם, גורל שאין מנוס ממנו, והם יישבו זה לצד זה מנסים לתמוס את משמעותו. לבסוף שאלתי אותו: "היכן היית?" הרים את ראשו מנסה לראות אותי מבעד לחשיכה, אך זו הייתה אטומה מדי, והוא החל לועס מילה אחת ויורק. האצתי בו בלהבה-הסכין הצמוד למוחניו ושאלתיו שוב: "היכן היית?" שחק רגע מהורהר, אחר-כך פרש את ידיו נכחו בייאוש והניד את ראשו; פלט מילה מוקטעת וניסה לקום. מושבתי אותו בתקיפות והוא ציית וידיו פרושות נכחו שוב במבוכה. ניסיתי לשמור על קור-רוחי ושאלתיו שוב: "האם אלה-הריה רחוקה מאד ומכאן?" אך הוא משך בכתפיו ופרש שוב את ידיו. לפתע ניזכרתי בכור-התאורה. ודאי מצפה לפטרול כלשהו בקירבת-מקום. התחרטתי על שהשלכתי את תהי-המיקלע, אם כי לא ידעתי כיצד שותמשים בו; ואולי מוטב שלא שתמשי בו, כי קולו ירעם בתוך הדממה המוחלטת הזו, ועלול להגיע עד קצות המיזב-אני מחויק עתה בכך ערובה, איני יודע לאן אקח אותו ואיני יודע כיצד לנעלו. אולי מוטב היה לו שחשתי אותו מייד בעת האבקותו הקצרה. עתה זה בלתי-אפשרי, מעל לכוחי וחסי-הועלת. חשתי אותו לצדי ועקבתי אחר נשימותיו; דומה שהיה עייף, אובד ונבוך, אבל דרוך לקראת כל הפתעה שתצוף מבין רגליו...

...אולי אינך יודע אלא עיברית, אבל זה לא חשוב. רק שמע; האין זה מדהים ממש שניפגש בשממה הזאת בפתאומיות ובצורה שניפתגנו, ובסופר-של-דבר איננו יכולים לשוחח? פניו היו עדין מופנים אלי, סתומים. מהססים וחשדניים כלשהו. הוא היה שווי במחד, בלי כל ספק. אשר לי, כבר עברתי את מחסום-הפחד והייתי נתון לתחושה מוזרה ובלתי-מובנת...

לות חייה באפריקה. ספריה הידועים ביו, תר, שבעה סיפורים גותיים ואגדות חורף, חושפים את שני הקטבים של רגישותה וגישה לחיים.

אתיקה מי מילמל

לפני כמה שבועות שלח לי עורך-הדין יואב חייק מפתח-תיקווה מיכתב "רשום" ו...בלילי לפגוע בזכויות".

הנהו בלשוננו:
"כשם מרשי, מר חיים נגיד, הריני לפנות אליכם כדלקמן:

במדורו של מר דן עומר מתפרסמים מדי פעם, פרטים בלתי-מבוססים, שיש בהם כדי לפגוע במרשי, ובמיקרים מסויימים הם אף מהווים משום לעז והשמצה, והעלולים לשים את מרשי לבזו וללעג בעיני הוולת. להלן אמנה חלק מהפיר-סומים הרלוואנטיים:

(א) נכתב על מרשי "הוא זכה לשמש בהיכל-הספרות כסגן העורכת של ביטאון גדנ"עיים... על ים (העולם הזה 2023).

(ב) באותו גיליון כונה מרשי "שול-ייתו" של משה שמיר.

(ג) באותו גיליון גם נכתב שמרשי "המיר הישקל את דיעותיו היוניות... בעבור נזיד-רשעים, והחל משמש כציר פורניו של הנין משה שמיר".

(ד) בגיליון אחר (העולם הזה 2136) נכתב "...חיים נגיד מצא דרך לרצות את האיש שאת מקומו הוא ממלא, ח"כ משה שמיר. דרכו של נגיד היא: עיקביות בפירסום השם המפורש של שמיר במדור הסיפורות... אלא שהשם שמיר מתפרסם כך: יזוה שמיר... כאשר נשאל משרור העובד במערב על המתרחש בין כותלי המערכת הסיפורותית שלו, השיב "שמיר, שית ונגיד..."

העולה מכל הציטטין לעיל, כאמור, הוא שמר דן עומר, בכונה רבה, ומטעמים השמורים עימו, שם לו למטרה להשפיל את מרשי.

אם לא די בכך, בגיליון העולם הזה (2137) פירסמתם את הדברים הבאים: "לדיברי משרור המשמש כעורך כתבי-עת, ניראה באחד האמשים מ"מ עורך הדף הסיפורותי של מערב, חיים נגיד, יוצא מביניו מערב כשהוא ממלמל לעצמו: "זק יושב לי על הראש..."

תוך שמירה על זכויותיו של מרשי למי מש את זכויותיו כפי שניתנות לו על-פי החוק, בכלל זה דרישה להתנצלות ולתשי-

לום פיצויים, אני פונה אליכם בזה ומבק-שכם להבהיר לנו תוך 10 ימים מי הוא המשורר המשמש כעורך כתבי-עת אשר, לטענתכם, פירסם את הדברים שציטטתי. עד כאן מיכתבו של עורך-הדין כל-שוגו. על כך יש לי להעיר:

כל הציטוטים הנ"ל נלקחו מתוך תקופה בת שנתיים וחצי (מגיליון 2023 ועד לחודש האחרון). הציטוטים הנ"ל אינם מגיעים אף לכדי שליש הפירסומים הוזה. למשל:

נגיד, ולעיתים גם באורח חיובי. נגיד, כעורך מדור מקביל במערב (ה' כונה למדור "ציפורי שיר"), חייב להיות מודע לאופי הפירסומים הוזה. למשל:

באחרונה הוא פירסם ידיעה, שמתוכה אפ-קר היה להסיק בכבוד כי המחבר ריקי קר (שהיבר ספר בשם קונצרטו לנער צורם ותזמורת) אינו אלא הסופר ראובן קריץ.

חיים נגיד אכן שימש במשך תקופת-זמן כ...סגן העורכת של ביטאון גדנ"ע" בתקופה שבה ערך ח"כ משה שמיר את מדור-הסיפורות במערב, שימש נגיד במדור זה כעורך. המילה "שוליה" אינה בעלת קונטאציה שלילית.

הקביעה לגבי שינוי דיעותיו של נגיד מסתמכת על מודעה, שפירסמו אנשי מע-רכת עכשוו בגנות נגיד, ונובעת מניתוח רשימותיו העיתונאיות (שהיו יוניות) בת-קופה הטרומ-שמירית שלו, ורשימותיו (הנציית) כפי שהחלו מתפרסמות בתקר-פה שבה החל עובד במחיצת משה שמיר.

צר לי על חוסר חושי-ההומור של נגיד. הבהנה "שמיר, שית ונגיד..." רווחת ומי קובלת בכניו מערב.

אין בכונתי להשפיל את נגיד. איני מכיר אותו. מטיבעו של תהי-המדור, "ב-חטף" שהוא מוסר מידעים שונים, וחלקם עוסק בנגיד. נגיד מתעלם מאותן הזדמ-נויות שבהן לא "הושפל" בת-מדור זה.

לא רק אותו משרור (שמו שמור אצלי) שמע את נגיד אומר את המישפט "זק יושב לי על הראש..." אלא שנגיד עצמו נוהג לומר זאת. באורח עיקבי, לכל מיני אנשים המעוניינים לפרסם הזמר במדור הסיפורות של מערב, ושלהם הוא מסרב בתדיר, "זק יושב לי על הראש..." מאחר שבדקתי את הדבר קודם פירסומו, הריהו אמת, וזק הוא העורך האמיתי של המדור לסיפורות במערב, והוא נוהג לפנות בי-נוכחות אנשים, סופרים ומבקרים אל נגיד, כסיגנון שהגדרה "זק יושב לי על הי-ראש..." היא עדינה לגביו.

אגב, עורך-הדין יואב חייק הוא גם משר-ר, שחיים נגיד מפרסם מעת לעת משיריו.

הבחינה האידיאולוגית משרות יצירותיו של כנפאני תחושה שהיו מוצאות מקום של כבוד בחזית-הסירוב-התרבותית. נוסח ה"ר אלדרד ומשה שמיר.

כתבי-עת

התוודעות

אחד המדדים לאיכותו של כתבי-עת לי-סיפורות בארץ, הוא תהליך הווידוע שהוא עורך בין עמודיו, עבור קהל הקוראים שלו, עם יוצרים מודרניים לא-ישראלים שטרם תורגמו לעברית. כיתבי-עת כמו עטכין ועיתון 77 מעודם לא הצליחו לעצב מדיניות תירגום איכותית, ובתרגומיהם או שניסחו פגומות, או שנכשלו והכשילו. אחת ממעלותיו של כתבי-עת טימן קריאה טמונה במדורו "התוודעות", מדור שהביא בפני קהל הקוראים-בכוח גלריה של סופרים ומשוררים מודרניים וחדש-נים, בתירגומים מניחים את הדעת בעבר-ית. תהליך של התוודעות, שהסתים בי-דרך כלל בתירגום של יצירות רבות יותר של אותם סופרים או משוררים, והוצאתן לאור של עבודותיהם בספרים מתורגמים. מעשה זה יש לזקוף לזכותו של עורך טימן קריאה, מנחה פרי, בחובתו מ"ס 8 מובאת התוודעות ראשונה בעברית שפורט **איזאק דינסן** (קארן בליקסן). המאה ה-20.

צמת את הקונפליקט הישראלי-ערבי לעיר-מות בין פליט פלסטיני העושה בגניבה דרכו מרצועת עזה (בימים שקדמו לבל-חמת 67) לכיוון ירדן, ונתקל בחייל ישראלי. הפלסטיני אורב לישראל, מפיל אותו ופורק מעליו את גישקו (ראה: ציר טוטו). שני היריבים שרויים בעלטה, הם אינם רואים איש את אויבו, ואינם מסר-גלים להבין זה את זה ולהגיע לכדי מכה-משותף ולשוני. באור ראשון של שחר, מחטט חאמד בניירותיו של הישראלי, ומגלה את השם "יפו" מוטבע באר-עולה. תולדות האטיגיות באחת מתעודותיו. חמת-עולה, כאשר מרוחק נשמעות נביחות כתי-בים וקול אנשים, נועץ חאמד את הסכין בליבו של הישראלי, כמשל לאי-מוצא ואי-פתרון לקונפליקט בין שני העמים.

רסאן כנפאני הוא "סופר מגוייס" באור-

רסאן כנפאני
חזית הסירוב התרבותית

תה מידה שמשוה שמיר או אהרון מנר, היו "סופרים מגוייסים" בתהליך המאבק לשיחורם ולעצמאותם של היהודים בארץ-ישראל. אלא שנפשותיו הפור-עלות של כנפאני, רבי-ממדות יותר מנפ-שותיהם החד-ממדיות של הסופרים העבר-יים בשנות ה-40' המאוחרות. אם כי נפ-שנותיו הפועלות והסיטואציות שהן נקי-לעות אליהן משרתים מטרות מוגדרות, ולא סיפורותיות-אנושיות, ואם כי הן עוסי-קוט בקונפליקט הישראלי-ערבי מבחינת הערבים בלבד. קורבנות גברים בשמש הם קורבנותיה של ההנהגה הערבית המושר-תחת ושטופת הזימה, גם קטע הסיום נבוי-בלה מה שנותר לכם מעיד על עמדתו של כנפאני, בדבר חוסר מוצא והבנה כלשהם בקונפליקט שבין שני העמים. למי-רות איכותו הסיפורותית המעולה, הרי מן

בחטף פאשיזם יהודי לא שווה פאשיזם

לא-יהודי * מיתוס שיקרי על אוצר אמנות

בראיון שערכה אחת מכתבות מדור הסיפורות של דבר עם מנהל הוצאת הסיפורים של הקיבוץ-המאוחד, **אלכסנדר סנר**, הוא הביא דוגמת לשיקולים הסיפ-רותיים של ההוצאה שבראשה הוא עומד: "רצינו להציג אנתולוגיה של שירה גר-מנית: כאשר קיבלנו את החומר **משמעון זרנבנקי**, קם החבר **יצחק צוקרמן**, סגן מפקד גיטו וארשה - מחברי המערכת - והציע שלא לגעת בזה בכלל. הוא אמר: אם חסרת השירה הגרמנית שלושים שנה, והו סימן-שאלה שמוטב לקיבוץ המאוחד לא לגעת בו בכלל. והרי דוגמה שנייה: הוצע לנו לתרגם ספר של **פרדיננד סאלין** (כלפי תשעים ותשעה). מפני שיש אלמנטים שהם מעבר לוויכוח הפוליטי: אין ספק שיש לנו ויכוח פוליטי עם אצ"ג..." הגיב על דברים אלה משרור ירושלמי, שאמר: "פאשיזם יהודי הוא, מעבר לוויכוח הפוליטי, בניגוד לפאשיזם לא-יהודי... סאלין, כפאשיסט וכסופר, שם את **אורי צבי גרינברג** בכיס הקטן..."

● עורך מדור הסיפורות של הארץ **בנימין תמוז**, הקדיש את סיפורו האחרון, רקוויאם לנעמן לאוצר האמנות היהודית לשעבר במויאוני ישראל, **ישי שחר**, שמת בגלות מצרן, ממחלה ממארת. בשבוע שעבר פירסמו במדורו של תמוז **דויד וינפרד ושלמה רוזנר** רשימה תחת הכותרת "לדמותו של חוקר, היהודי על פי מראהו" לזיכרו של ישי שחר. מאחר שאיני גורס שהמנות מלבין חסאים והופך רשעים לצדיקים, הרי שימוש בביטויים כמו "הקפיד על יושר אינטלקטואלי..." ושאר פיונים, עם כל הכבוד לכישרונותיו המי-צועיים של המנות, אינם משהרים מעשה של העלמת כמה ניכסי תרבות יהודיים עתי-קים ממויאוני ישראל, שהביאו את מישטרת ישראל להכריז על המנוח כעל עבריני-נמלט וכר. כישרונותיו של המנות ראויים אולי, לשיר-הלה, אך לא דמותו בכללה.

● הספרדי אפון-המיסתורין **רמון מרקאדר**, שרצה את מנהיג המהפכה הרוסית הגולה **ליאון טרוצקי** במסכיקו, מת בהוואנה ממחלת הרסן. לפני כמה שנים פירסם הסופר הספרדי **חורחה סאמברון** (המסע הגדול, המילחמה נגמרה) ספר תחת הפותרת מותו השני של רמון מרקאדר, המתאר בחיגונו של זרם התודעה את המתרחש במוחו של רוצחו של טרוצקי, במהלך הרצח. ● איש הספר הירושלמי **י"ד אברמסקי**, ציין בפני כמה מידידיו, עם הישמעל השבורה על הענקת פרס נובל ל**יצחק בשוויט-זינגר**: "הרי **שוויט-זינגר** הוא ממשך מסורת הרומנים השונדטיים, שהיו נדפסים בהיינט ובמומנט באידיש, בווארשה, בשנות ה-30'. סיפורותו הרי מזכירה את גיבעת העולות שעלה מל **ירושלם כן-נון** את ערלות בני-ישראל בצאתם מצריים... כפני הדור, פני סיפי-רות הערלות שלו..."